

Põlvamaa, Põlva vald
Taevaskoja metsa
majandamise kava aastateks 2023-2032

Koostaja: Tiit Timberg
september-november 2022

Sisukord

<u>I Ülevaade Taevaskoja metsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest</u>	4
<u>II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel</u>	10
<u>III Metsade majandamise kava Taevaskoja riigimetsades aastateks 2023–2032</u>	11
<u>IV Mõisted</u>	16

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleksid elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpsset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamus Eesti metsadest on poollooduslikud ehk inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike omalt poolt lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsakasvatustööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puit raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Eesti tingimustes on kõige tulemuslikum uuendada metsa lageraiega, millega luuakse taimede kasvuks soodsad valgustingimused. Looduslikult on lageraiele sarnaseid tingimusi varem loonud põlengud ja tormid, mida täna aga esineb harvem ja väiksemal pindalal kui sada aastat tagasi.

Püsimetsamajandust pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Metsa raiudes saame taastuvat ja keskkonnasõbralikku materjali, mida kasutame energia saamiseks, ehituses, mööblitööstuses, paberi tootmiseks ja paljuks muuks. Lisaks luuakse riigimetsas looduses liikumise võimalusi, kaitstakse loodusväärtusi ja kultuuriobjekte ning toetatakse teadusuuringuid.

Selleks, et säilitada Taevaskoja metsade püsimine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus, oleme kokku pannud riigimetsa majandamise kava aastateks 2023–2032.

I Ülevaade metsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest

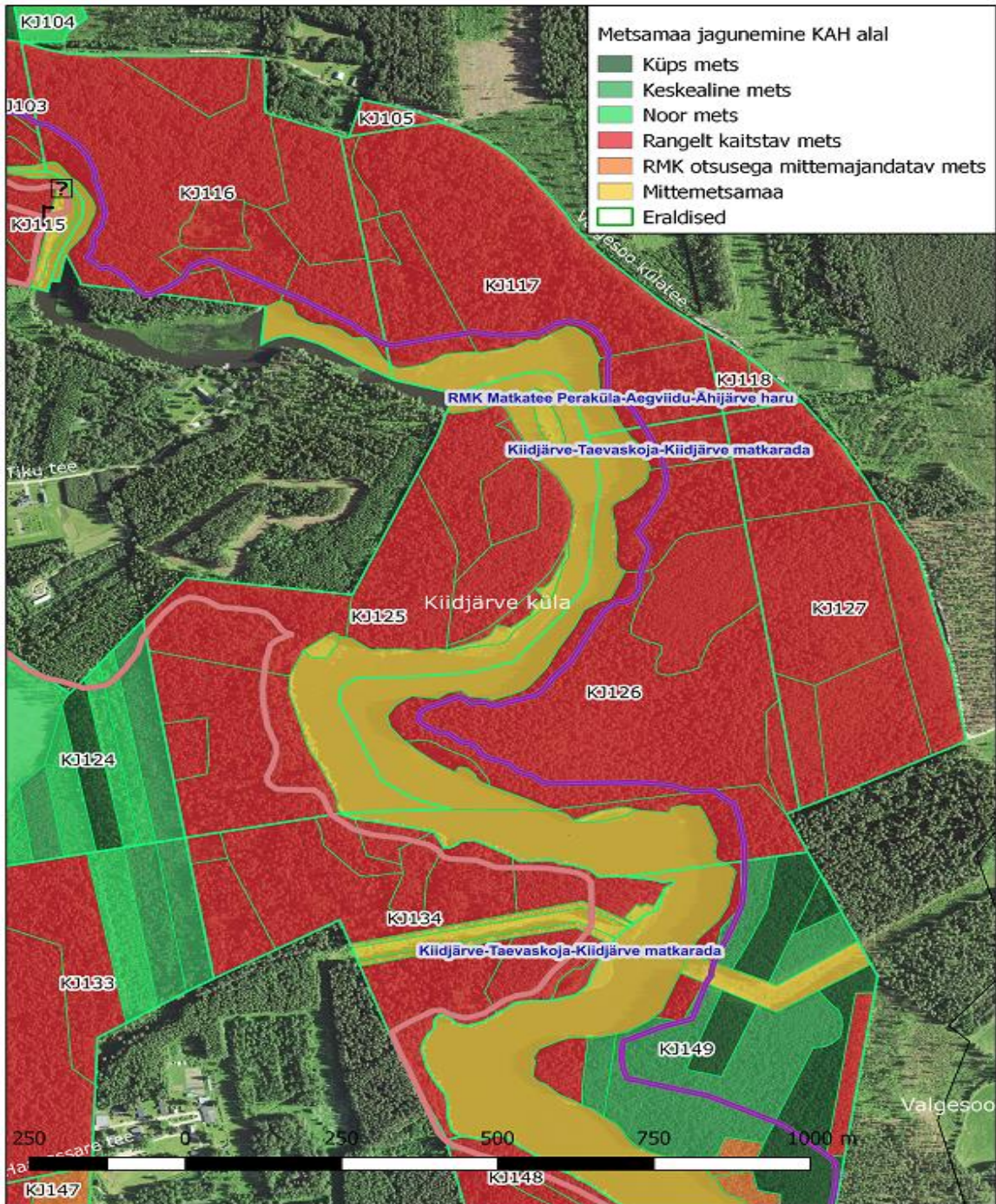
Taevaskoja kõrgendatud avaliku huviga (KAH) ala riigimetsamaa pindala on 576.6 ha. Sellest 352 ha asub looduskaitse rangeimas vööndis, kus metsa majandamist ei toimu. Need on Ahja jõe ürgoru MKA sihtkaitsevööndid (SKV), vääriselupaigad (VEP) ja kaitsealuste liikide püsielupaigad (PEP).

RMK on oma otsusega arvanud majandamisest välja 4.1 ha puhkekohtade metsamaad ja jõeniidukooslusi. Mittemetsamaa 79.5 ha moodustavad Ahja jõgi-Saesaare paisjärv (Tabel 1).

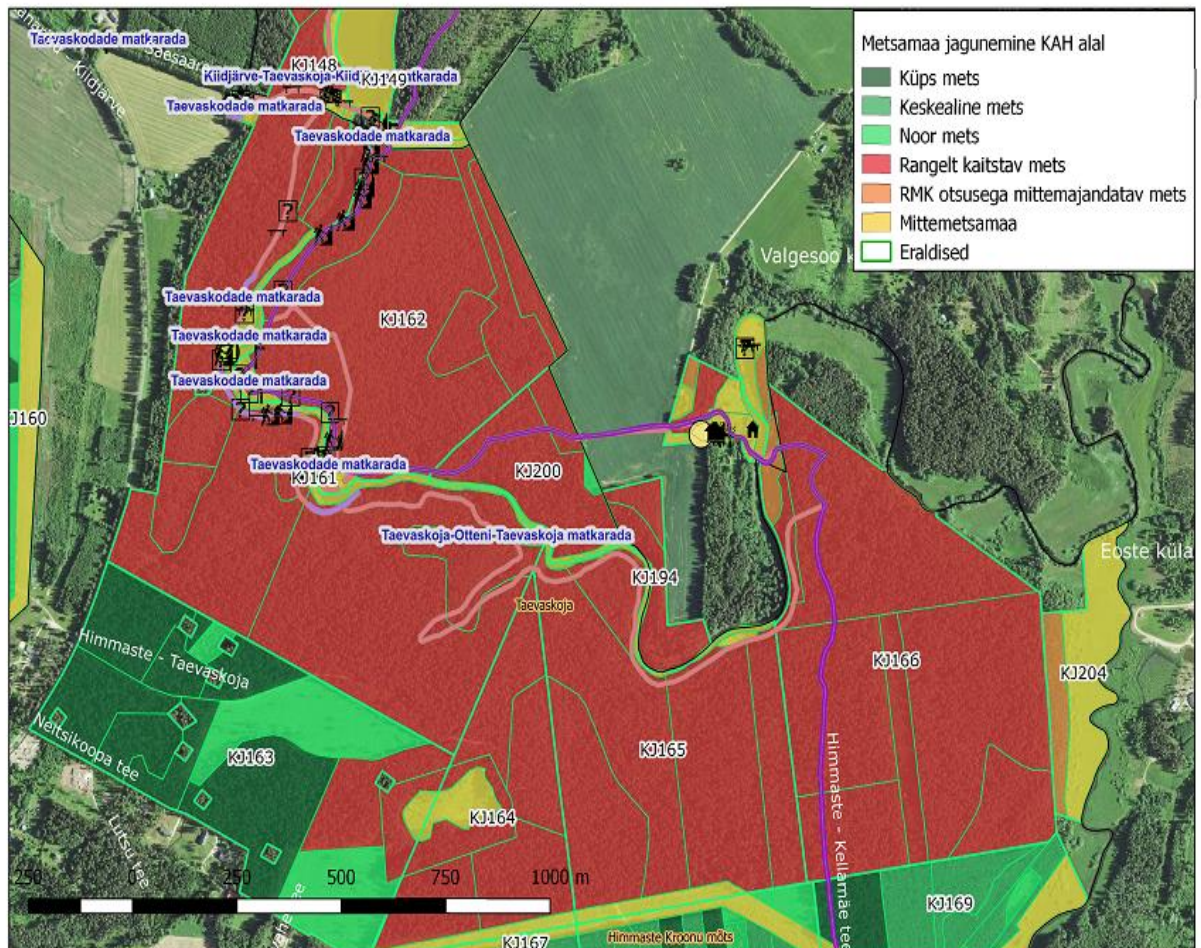
Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine (ha).

Rangelt kaitstav mets (SKV, VEP, PEP)	352
RMK otsusega mittemajandatav maa / jõeniidud, puhkekohtade maa	4.1
Mittemetsamaa / Ahja jõgi-Saesaare paisjärv	79.5
Kokku	435.6
Majandatav mets	141
Kõik kokku	576.6

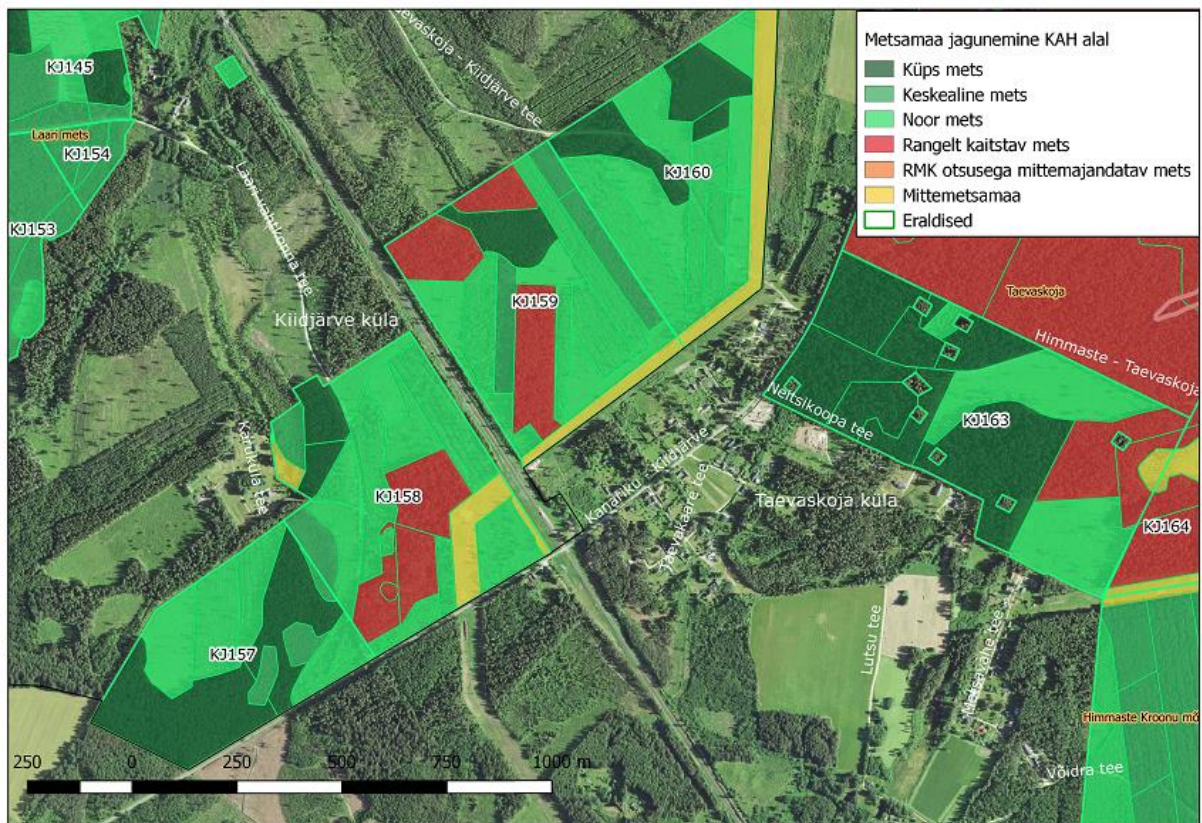
Taevaskoja KAH ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate lõikes on toodud kaartidel 1-1, 1-2, 1-3.

Kaart 1-1. Taevaskoja KAH ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate lõikes. Metsakvartal KJ149 / kaitseala piiranguvöönd (PV) / kaitseala piirangutega majandatavad metsad.

Kaart 1-2. Taevaskoja KAH ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate lõikes.

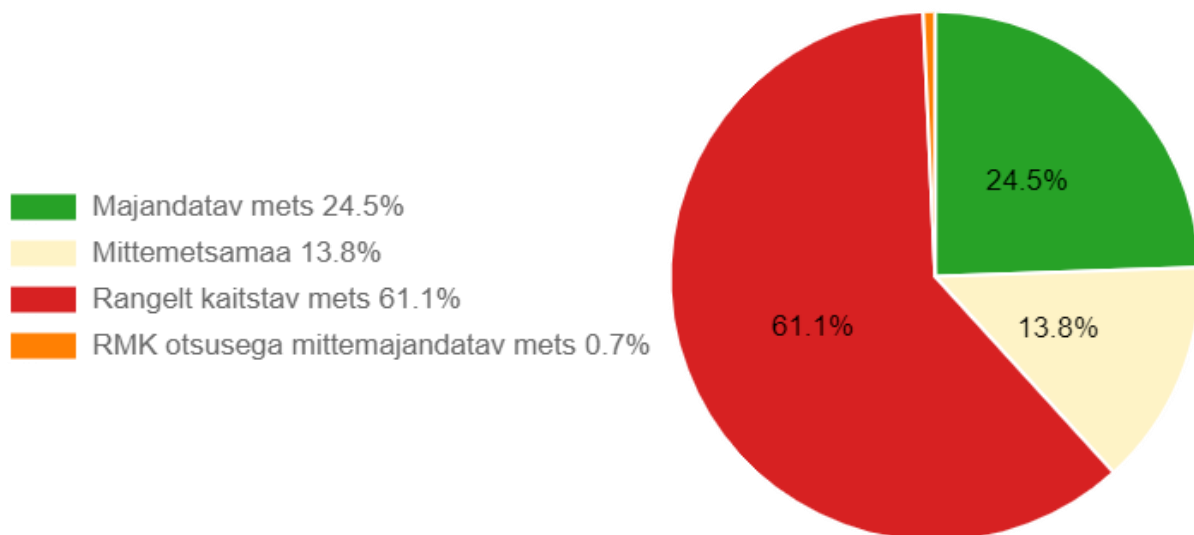
Kaart 1-3. Taevaskoja KAH ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate lõikes. **Metsakvartalid KJ157 / KJ158 / KJ159 / KJ160 / KJ163 / Taevaskoja majandatavad metsad.**

Majandatavat metsa on 141 ha, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub arvestades seadustest ja säästva metsamajandamise sertifikaatidest tulenevate piirangutega.

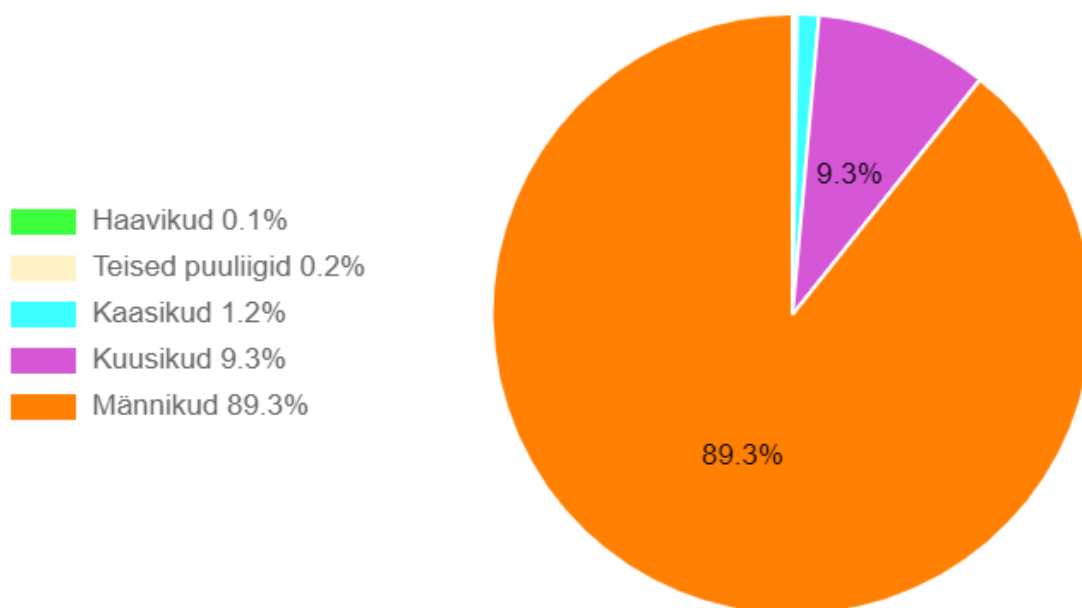
Taevaskoja kõigi metsade jagunemise osakaaludest (%) majandamise kategooriatesse annab ülevaate joonis 1.

Taevaskoja kõigi metsadest enamuse moodustavad männikud (89%), järgnevad kuusikud (9%) ja kaasikuid on 1% (Joonis 2).

Metsakvartalite KJ157 / KJ158 / KJ159 / KJ160 / KJ163 / **Taevaskoja majandatavate metsade** vanusklassidesse jaotus (%) ja vanuseline jaotus (ha) puuliikide lõikes on toodud joonisel 3 / joonisel 4.

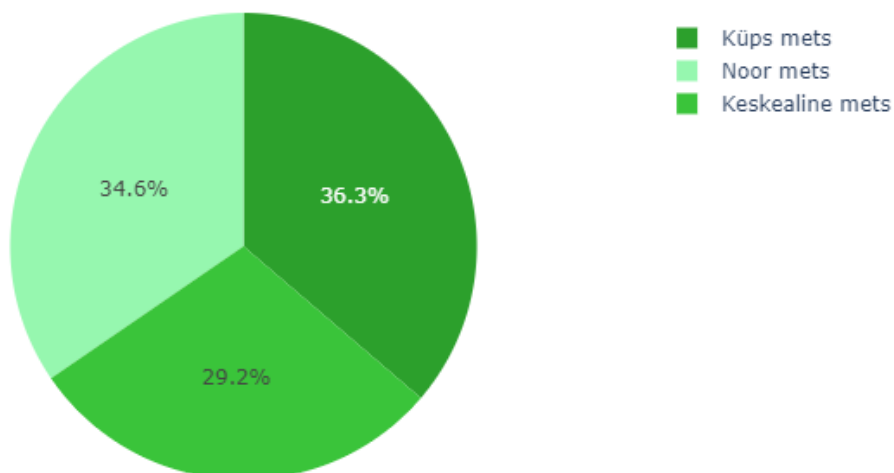

Joonis 1. Ala **kõigi metsade** jagunemine (%) majandamise kategooriatesse.

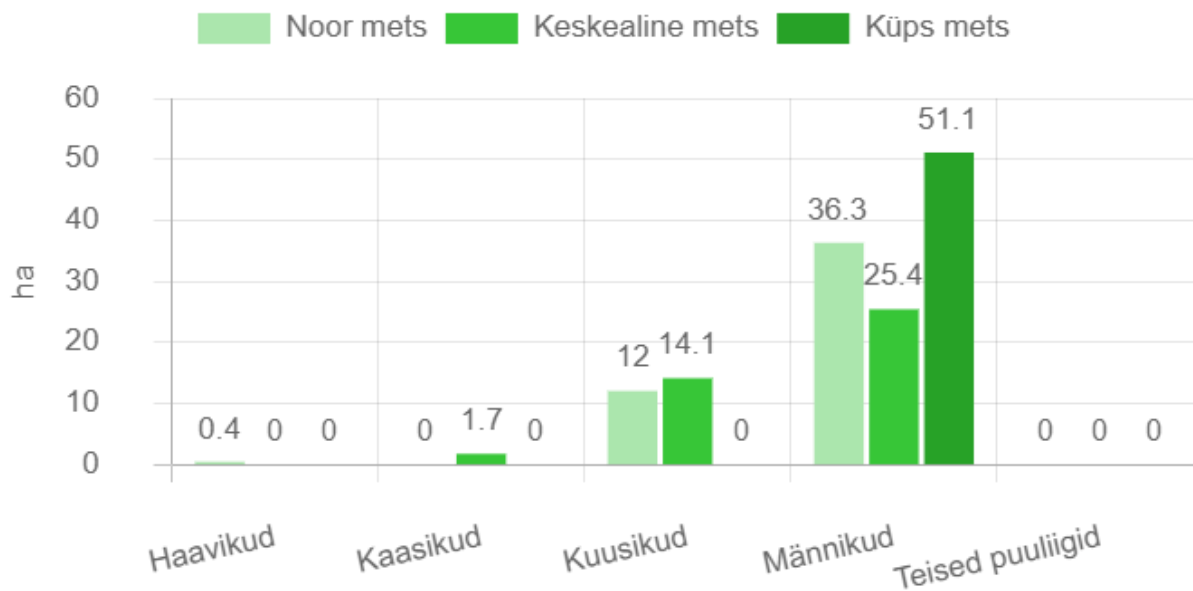

Joonis 2. Ala **kõigi metsade** jagunemine (%) puuliikide kaupa.

Majandatava metsa vanuseklass

Joonis 3. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus (%) 2022.aastal.

Joonis 4. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus (ha) puuliikide kaupa 2022.aastal.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist sihiga tagada puistute ühtlasem jagunemine vanusegruppidesse.

- Uus mets pannakse lankidel kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Kõige enne raiutakse metsad, mis on vanemad või mille tervislik seisund on halb.
- Raided planeeritakse selliselt, et raiutaks võimalikult harva.
- Raielangid püütakse sobitada maastikku. Raiete puhul püütakse mitte tükeldada väljakujunenud metsamassiive ning välditakse suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületata väljakujunenud metsaradasid ja teid.
- Lageraie puhul jälgitakse selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alustata lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jäetakse lageraie langile tavapärasest rohkem säilikipuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades tehakse hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsade majandamise kava aastateks 2023-2032

RMK uuendab metsi põhimõttel, et alal saaks kasvama raiutud metsaga vähemalt samaväärne mets ja kohtades, kus see on metsakasvatuseks põhjendatud, kasutatakse selleks turberaiet. Palumetsades on turberaietega metsa uuendamine tulemuslikult võimalik pohla, pohla-jänese kapsa, mustika kasvukohta männikutes.

Sellest lähtudes kavandame **aegjärkseid raieid (AR)** männikutes:
KJ149-3, 4, 10 (2.7 ha) 2023.aastal AR 1. raiejärk (Tabel 3. Kaart 2-4).
KJ157-6 (3.8 ha) 2023.aastal AR 1. raiejärk (Tabel 3. Kaart 2-1).
KJ 160-1 (2.5 ha) 2024.aastal AR 1. raiejärk (Tabel 3. Kaart 2-2).

Kaitseala piiranguvööndis paiknevale **KJ149** on kavandatud kolme raiejärguga AR, mujal kahe järguga AR. AR 2. raiejärgu teostamise aeg sõltub männikute loodusliku uuenemise tulemuslikkusest ja männi uuenduse saavutatud keskmisest kõrgusest. Prognoositavalt on see võimalik 8-10 aasta möödudes.

Kavandame metsaeraldise-põhiseid **lageraieid (LR)**, mis loomulike-looduslike piiridega sobituvad metsamaastikusse. **Metsakvartalile KJ163** kavandame 2023.aasta kevadeks kaks seisundist tulenevat lageraiet (Kaart 2-3), kus jänese kapsa kasvukohta männikus raiutakse kõik ürasekirüüste kuivanud-kuivavad kuused ja kahjustusega kased. Mändidest raiutakse välja ka kuivanud ja/või lühikese võraga-kaldus puud. Vanadest mändidest (vanus 159 aastat) kujundatakse ca 0,3-0,4 täiusega (50-70 puud /ha-le) edasikestev kõrgpuistu, mille alla häiludesse istutakse mändi.

Raiete teostamise aastad ja mahud (ha) on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Raiete pindala (ha).

Aasta	Aegjärkne raie (AR)	Lageraie (LR)	Sanitaarraie (SR)**
2023	6.50	3.50	13.60
2024	2.50	5.40	
2031*	6.50*		
2032*	2.50*		
Kokku	9.00	8.90	13.60

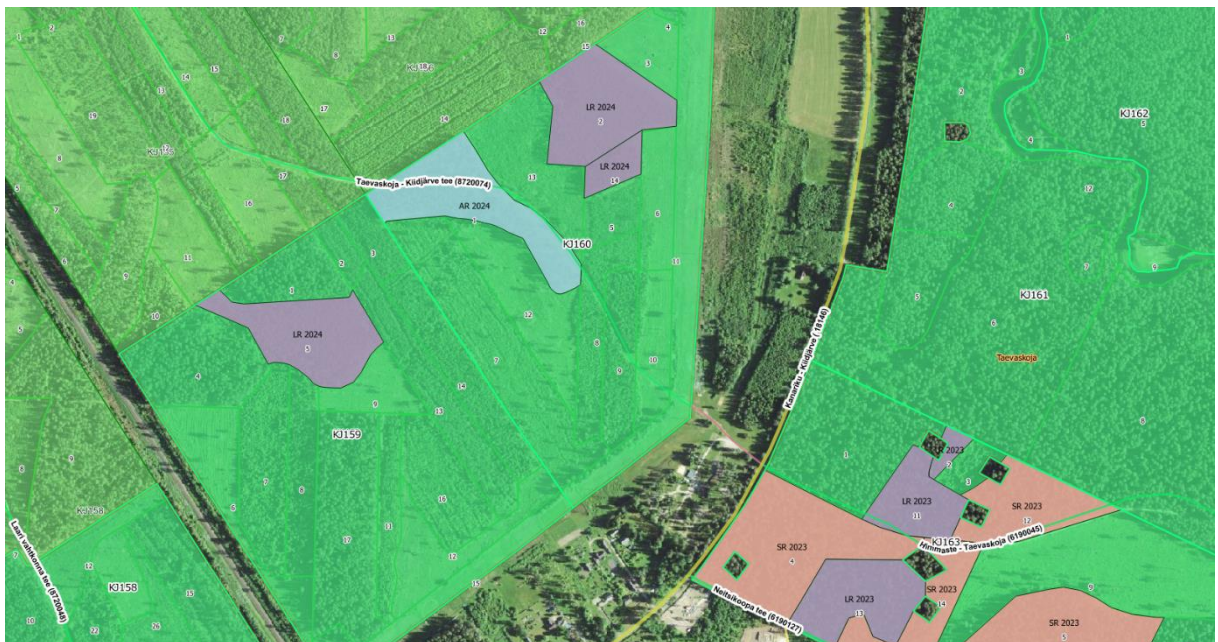
* 2023./2024. aastal alustatud AR-ide 2. raiejärgu orienteeruv aasta

** Sanitaarraiate vajaduse järgnevatel aastatel puistute seisundist tulenevalt

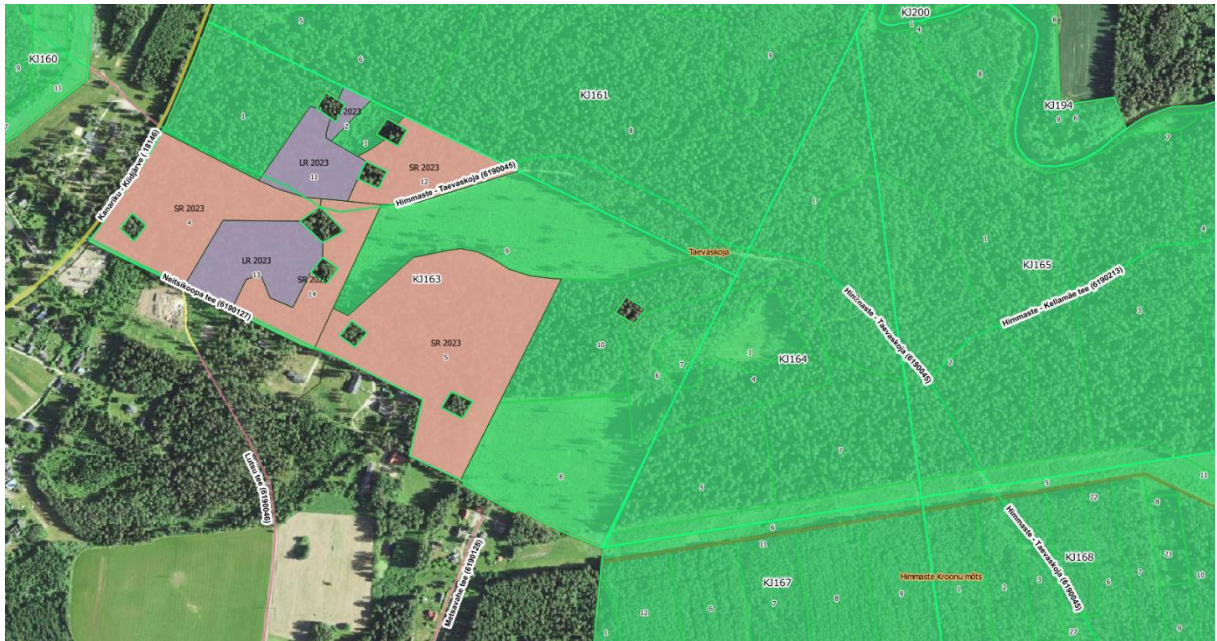
Järgneva kümnendi lõpuks (aastaks 2032) muutub **majandatavate metsade (kokku 141 ha)** vanuseline struktuur järgmiselt (2023.aastaga võrreldes): noore metsa osakaal tõuseb 35%-lt 41%-le; keskealise metsa osakaal jääb samaks (28-29%); küpse metsa osakaal langeb 36%-lt 31%-le.

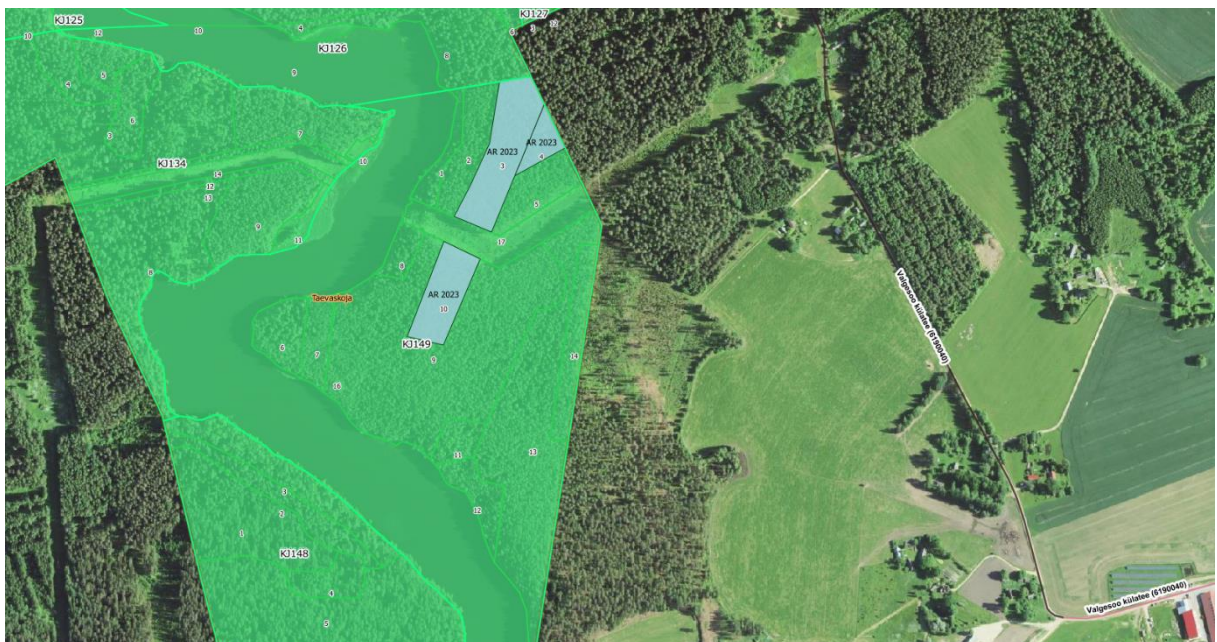
Kaart 2-1. Alal planeeritud raied / majandatava metsa kvartal **KJ157**.

Kaart 2-2. Alal planeeritud raied / majandatava metsa kvartalid **KJ159 / KJ160**.

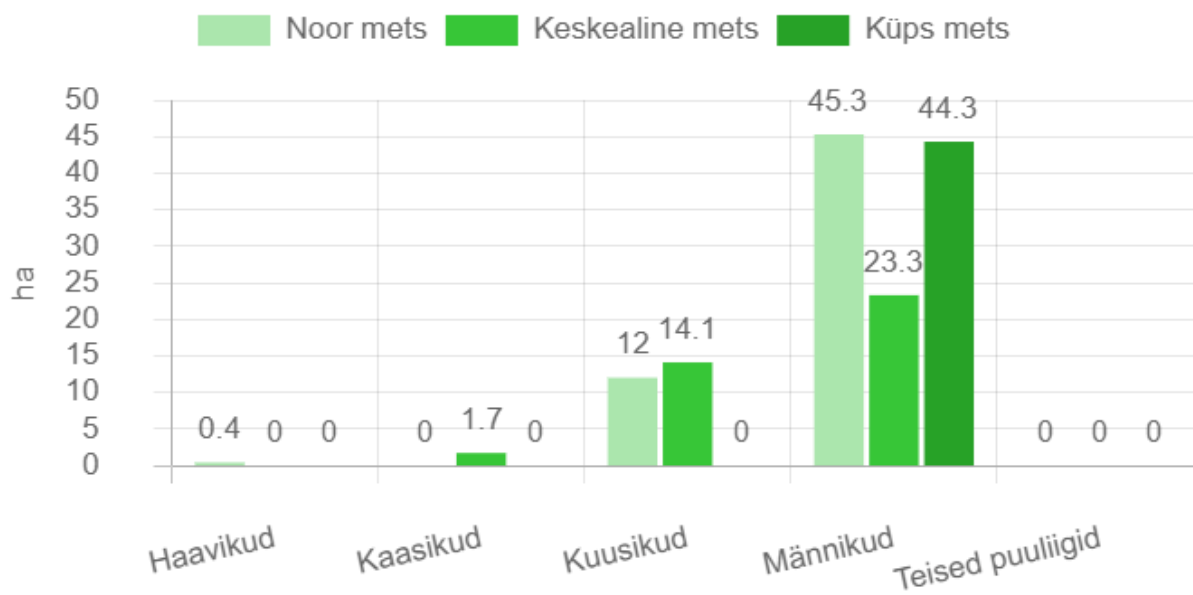
Kaart 2-3. Alal planeeritud raied / majandatava metsa kvartal **KJ163.**

Kaart 2-4. Alal planeeritud raied / kaitseala piiranguvöönd, kvartal **KJ149.**

Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga.

Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
KJ149	3	Männikud	AR	2023	Mänd	1.5
KJ149	4	Männikud	AR	2023	Mänd	0.3
KJ149	10	Männikud	AR	2023	Mänd	0.9
KJ157	6	Männikud	AR	2023	Mänd	3.8
KJ159	5	Männikud	LR	2024	Mänd	2.4
KJ160	1	Männikud	AR	2024	Mänd	2.5
KJ160	2	Männikud	LR	2024	Mänd	2.5
KJ160	14	Männikud	LR	2024	Mänd	0.5
KJ163	2	Männikud	LR	2023	Mänd	0.2
KJ163	4	Männikud	SR	2023	-	3.6
KJ163	5	Männikud	SR	2023	-	6.7
KJ163	11	Männikud	LR	2023	Mänd	1.3
KJ163	12	Männikud	SR	2023	-	1.7
KJ163	13	Männikud	LR	2023	Mänd	2
KJ163	14	Männikud	SR	2023	-	1.6

Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus (ha) puuliikide kaupa aastal 2032.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puustuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt ühe aasta jooksul kõik puud, välja arvatud säilikpuud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude või häiludena pikema aja jooksul. Turberaiete liigid on aegjärgne raie (**AR**), häilraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja metsa on võimalik kasvatada ja kasutada püsimeetsana. Mets raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse **valgustusraiet**, mille käigus raiutakse kõik tulevaste suurde metsa mittedobivad puud ja tehakse kasvuruumi eelistatud peapuuliigile.
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamupuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.